

T.C.
ORMAN VE SU İŞLERİ BAKANLIĞI
ORMAN GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
ORMAN TOPRAK VE EKOLOJİ ARAŞTIRMALARI
ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ

ARAŞTIRMA BÜLTENİ

KASNAK MEŞESİNİN (*Quercus vulcanica* Boiss. and Heldr. Ex Kotschy) EKOLOJİSİ VE MEŞCERE KURULUŞ ÖZELLİKLERİ

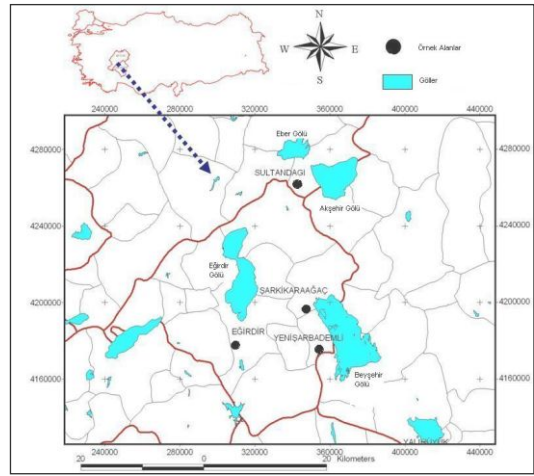
GİRİŞ

Ülkemizin endemik bir türü olan kasnak meşesi, kaplamalık olarak ve parke yapımında kullanıldığı gibi, Isparta ve çevresinde yıllarca yakacak odun olarak da kullanılmış ve çok tahrip edilmiştir. Geleceği risk altında bulunan bu genetik rezervimizin, doğal yayılış alanları içinde ve dışında korunması ve yayılış alanlarının artırılması gerekmektedir. Bunun için, öncelikle türün yetişme ortamı istekleri ile meşcere kuruluş özellikleri belirlenmeli, gençleştirme ve her türlü ormanlaştırma çalışmasında bu özellikler göz önünde bulundurulmalıdır. Çalışmanın amacı, kasnak meşesinin Göller Bölgesi'ndeki yayılışını temsil edecek alanlarda yetişme muhiti özelliklerini belirleyerek, hangi ekolojik şartlarda varlığını sürdürmekte olduğunu ve bu alanlardaki meşcerelerinin aktüel kuruluş ve silvikültürel özelliklerini ortaya çıkarmaktır. Elde edilen sonuçların, yörede ve benzer yetişme ortamlarında yapılacak silvikültürel çalışmalara katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

YAPILAN ÇALIŞMALAR

Kasnak meşesinin Göller Bölgesi'nde yoğun olarak bulunduğu Afyon-Çay Kasnak Meşesi Gen Koruma Ormanı'nda, Isparta-Eğirdir-Yukarıgökdere Kasnak Meşesi Tabiatı Koruma Alanı'nda, Isparta-Yenişarbademli'de ve Isparta-Şarkikaraağaç-Gedikli'de toplam 34 adet alan örneklenmiştir (Şekil 1). Örnek alanların fizyografik özellikleri, toprak ve anakaya özellikleri, iklim özellikleri, ölü örtü özellikleri ile ağaç ve çalı türleri belirlenmiştir. Meşcere kuruluşlarını ortaya koyabilmek amacıyla da her bir örnek alan için meşcere profilleri çizilmiş ve ağaç sayısı, üst boy, orta göğüs çapı ve yaş tespitleri yapılarak karışım, sıklık, kapallık, katlılık ve tabakalılık durumları, tepe biçimlenmesi ve gövde kalitesi, gençlik

durumu gibi özellikler tespit edilip irdelenmiştir.

Şekil 1. Araştırma alanlarının konumu

SONUÇ ve ÖNERİLER

Kasnak meşesi Göller Bölgesi'nde 1500-1700 m yükseltiler, % 10-58 eğim dereceleri, orta ve alt yamaçlarda, kuzey bakı grubu (kuzey, kuzeybatı, kuzeydoğu, doğu) araziler üzerinde daha yoğun bir yayılışa sahiptir. Yayılış alanlarında yıllık ortalama sıcaklık 6,8-9,9 °C, ortalama yıllık toplam yağış 661-1165 mm ve yıllık su açığı 109-261 mm arasında değişmektedir. Araştırma alanında yaygın olarak bulunan anakayalar fillit, arduvaz ve kireçtaşı; toprak tipleri kireçli-kireçsiz ve solgun-boz esmer orman toprağı; ölü örtü tipi ise mul'dür. Kasnak meşesi araştırma alanlarında mutlak toprak derinliği 21-80 cm, orta derecede asit-hafif alkalin, tuzsuz, kireçsiz veya az kireçli, orta-ince tekstürlü topraklarda yayılış göstermektedir. Belirlenen bu yetişme ortamı özellikleri ağaçlandırma ve yapay gençleştirme çalışmalarının başarısı bakımından göz önünde bulundurulmalıdır.

Araştırma alanlarında saf kasnak meşesi meşcereleri yanında kasnak meşesinin

saçlı meşe, boylu ardıç, Anadolu karaçamı, Toros sediri, Lübnan meşesi, üvez ve çınar yapraklı akçaağaç ile karışık meşceleri de bulunmaktadır. Kasnak meşesi meşcerelerinde ekseriyetle tek ve nadiren iki tabakalılık hâkim olup, araştırılan alanlar çoğunlukla sırlıklık-direklik çağındadır. En azından direklik çağındaki meşcerelerde aralama çalışmalarına daha fazla geç kalınmadan hemen başlanmalıdır.

Geniş yapraklı türlere ilginin arttığı günümüzde, silvikültürel uygulamalarda da bu eğilim dikkate alınmalıdır. Geniş yapraklı türler içerisinde kasnak meşesinin de uygun yetiştirme ortamlarında, kaliteli yapacak odun üretimi için yetiştirilmesi, ülkemiz için büyük önem taşımaktadır. Bu nedenle oldukça dar ve lokal bir yayılışı olan kasnak meşesi meşcerelerinde bir an önce özellikle bakım çalışmalarına dayalı gerekli müdahaleler yapılmalı ve alanlar doğal gençleştirme koşullarına hazırlanmalıdır.

Hem biyolojik çeşitliliğin sürdürülebilirliği hem de kaliteli odun üretimi bakımından türün doğal yayılış alanları içerisinde plantasyonlarına da hız verilmelidir. Plantasyon çalışmalarının başarılı bir şekilde yapılabilmesi için öncelikle kaliteli fidan üretimine ihtiyaç vardır. Bir an önce türün kaliteli fidan üretimine yönelik çalışmaları tamamlanmalıdır. Plantasyon çalışmalarında mutlaka yetiştirme ortamı koşulları da dikkate alınarak türün en iyi gelişim gösterdiği, kuzey bakıllardaki nemli fakat rüzgârdan koruntulu alanlara öncelik verilmelidir.

Kasnak meşesi meşcerelerinde kapalılık ise 0,4 ile 0,9 arasında değişmektedir. Araştırma alanlarında görülen öncü gençlik ve sırlıklıklar, çoğunlukla kök ve kütük sürgünü kökenlidir. Öncü gençliklerin biyolojik bağımsızlığa ulaşma yaşı 4-9 yıldır. Bazı alanlarda öncü gençliklerde ışık açlığı ve siper baskısı nedeniyle bozulmalar meydana gelmiştir. Bu sebeple kasnak meşesi gençliğinin tepe sürgünü, sıkışık bir ortam oluşturmamak koşuluyla yanlardan kapalı, üstten daima açık bir ortamda olmalıdır.

Bu araştırma ile ülkemize özgü endemik bir tür olan Kasnak meşesi'nin en geniş yayılışını yaptığı Göller Bölgesi'ndeki yayılış alanlarının yetiştirme ortamı ve meşcere kuruluş özellikleri belirlenmeye çalışılmıştır. Ancak bu araştırmada, çalışılan örnek

alanlarda mevcut meşcerelerin gelişim seyrini ortaya koyan çalışmalar yapılmamıştır. Bu sebeple, türün Türkiye'deki doğal yetiştirme ortamlarında uygulamaya koyulacak yeni araştırmalar kapsamında, gelişme çağlarına (gençlik, sırlıklık, sırlıklık-direklik, ince ağaçlık, orta ağaçlık ve kalın ağaçlık çağları bağlamında) meşcere gelişme özellikleri belirlenmeli ve yetiştirme ortamı özellikleri ile ilişkiye getirilerek türün en iyi gelişim gösterdiği alanların yetiştirme ortamı özellikleri mutlaka saptanmalıdır.

Kasnak meşesinin Göller Bölgesi'ndeki doğal yayılış alanları koruma altındadır. Ancak bu alanlar biyotik ve abiyotik zararlılara karşı halen açık durumdadır. Bu sebeple tür insitu önlemleri dışında exsitu önlemleri de kullanılarak koruma altına alınmalı ve bir an önce özellikle bakım ve onarım çalışmalarına başlanmalıdır. Hem biyolojik çeşitliliğin sürdürülebilirliği hem de kaliteli odun üretimi bakımından türün doğal yayılış alanı içerisinde plantasyonlarına da hız verilmelidir.

Yıl: 2011, Çeşitli Yayınlar: 4, Eskişehir.

Yazışma Adresi: Orman Toprak ve Ekoloji Araştırmaları Enstitüsü Müdürlüğü, PK.61, 26160-Eskişehir

Proje Lideri: Prof. Dr. Musa GENÇ

Proje Yürütücüleri: Dr. Ş. Teoman GÜNER, Dr. Aydın ÇÖMEZ, Yrd. Doç. Dr. Ayşe DELİGÖZ, Yrd. Doç. Dr. Dilek YILDIZ

Tel: (0222) 3240246, **Faks:** (0222) 3241802

E-Posta: ekoloji@ogm.gov.tr,

Web: <http://ekoloji.ogm.gov.tr>